પ્રભાસ ક્ષેત્રના જ્યોતિર્લિંગ

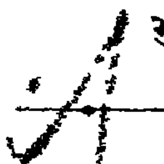
શ્રી સોમનાથ મહાદેવજીના

—આરતીઓ—

સંશોધક,

શ્રીયુત જનાર્દન નડા. પ્રભાસ્કર

મુ૦ ઉંડાચ

પ્રકાશક,

રા૦ સાકરલાલ જટાશંકર

શ્રી સોરઠી સોમનાથના પૂજારી

મુ૦ પ્રભાસપાટણ

દ્વિતિયાવૃત્તિ. પ્રત ૫૦૦ સં ૧૯૮૧

કિંમત સવા આનો

गूजरात विद्यापीठ ग्रंथालय

[गुजराती कॉपीराभिट विभाग]

अनुक्रमाक ૧૨૨૫૦ वर्गांक

पुस्तकनु नाम સોમનાથ મહાદેવની આરતી

विषय પ૨૩ ૪૧૭

પ્રભાસ ક્ષેત્રના જ્યોતિર્લિંગ

શ્રી સોમનાથ મહાદેવજીની

—આરતીઓ—

સંશોધક,

શ્રીયુત જનાર્દન ન્હા. પ્રભાસ્કર

મુ૦ ઉંડાચ

પ્રકાશક,

રા૦ સાકરલાલ જટાશંકર

શ્રી સોરઠી સોમનાથના પૂજારી

મુ૦ પ્રભાસપાટણ

કિંમત સવા આનો

સોમનાથ મહાત્મ્ય

થોડા જ સમયમાં
છપાશે.

...ાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય
અમદાવાદ

લેખક -

જનાર્દન પ્રભાકર
મુ૦ ઉંડાચ, બીલીમોરા થાના

શ્રી મડાયના મુદ્રણ કલા મન્દિર, રાયપુર, અમદાવાદમાં
કેશવ હ. શેઠે છાપ્યું.

શ્રી સોમનાથ મહાદેવની

આરતીઓ

૧

શિવ મહિમા

દેખા સનાતન આગની લાનતા, સનતકુમાર હાથ જોડતા થા,
બ્રહ્મારે ઉઠકર આરતી ઉતારતા, સનત સનાતન નાચતા થા.
વિષ્ણુ મૃદંગ લેકર દોડતા, વાગ્દેવી વીણા બજાવતીથી,
ઉમા ભગવતી તાલ દે નાચતી, થા જેજેકાર મચાવતીથી !

દેખો સનાતન—૧

સૂર્યદેવ આદિ સ્તુતિ કરતે થે, વરૂણ વાણી બહુ બોલતા થા
રૂદ્ર તે લટપટ તાંડવ બોલતા, ઇંદ્ર ઇંદ્રાણી થૈકાર લેતા '
દેખો સનાતન—૨

કમલ પુષ્પકા બંગલા બનાયા કૈલાસપતિ જ્યા બેઠા થા,
અનેક પુષ્પ વૃષ્ટિ જ્યા હોતી, સિવકા પૂજન વિષ્ણુ કરતા થા'
દેખો સનાતન—૩

સોલસે ગોપિકા કનૈયાકે લેકર શિવ મંદિર આવે દોડતા,
ચાર બેદ બસીમે બજાવતા થે થૈકાર કનૈયા નાચતા
દેખો સનાતન—૪

ધંટ નાથ બિલીભદ્ર બિરાજે કાળ ભૈરવ કોતવાલ હોતા,
ગણપતિ સુંઢ ઉઠાકર નાચતા, દેવતા દેખી સબ દંગ હોતા,
દેખો સનાતન—૫

પ્રદીપ મેંકો મહિમાકે સુનકર ચરણ કમલ ચિત લેતા થા,
ચિદાનંદ ચિત અરપણ કરતા જનમ મરણ શિવ કટ લેતા '
દેખો સનાતન—૬

૨
પ્રાચીનું વર્ણન

કયારે કછુ પ્રાચી પરવાના,
માધવરાય બેઠા નિરવાણા,
ધરમ તો ધર્મીકો કીનો
કે ઉન્હોં પ્રાચીકો લીનો '
પિપલપાન આપ ખરે પોતે
કે દિવડા જલવા હે જોતે,
કુડમે નાહિ પાવન થઇએ,
કે દર્શન ધિંગેશ્વર જાઇએ,
કે દરશન તપસીકો કીનો,
કે ગૌમુખી ચરણામૃત લીનો,
કે અડસઠ તીરથ હે પ્રાચી,
કે નદીમે ખડા હે અવિનાશી,
છપ્પન ક્રોડ જાદવહર કે સાથ,
દેવળમાં નાવે દીનોનાથ '
કે પાડવ હસ્તીનાપુર હાર્યા,
કે જુધ કરી કૌરવને માર્યા,
સુરતકી બાત મેં જાણી,
મટી જાય કરમકી કહાણી,
ગાયકવાડ અચલ રાજ તેરા,
બનાયા કિલ્લા ને દેરા '
કે આપ બાવો પ્રેમગર મનવાલા'
દિવાનજી વડોદરાવાલા '

૩

પ્રાર્થના

સોમનાથ મને બુદ્ધિ દીયોરે, શિવ સુખનાથ મહેર કરોરે,
જનમોજનમ મુને દાસ કરો રે, પતિતપાવન તારોરે
જય હર હર મહાદેવ, જય હર હર મહાદેવ ! ૧

લિંગનાથ ધિરજ દીયોરે શિવ વૈજનાથ ભોળા દેખુ રે,
નમસ્કારે જૂના પાપ કાટોરે ઘ્રુમેશ્વર દુઃખ હારો રે !
જય હર હર મહાદેવ ! ૨

કાલીનકા ડા કાલ મહાકાલ રૂદ્રનાથ હૃદય દેખુ રે,
શંકર રૂદ્રનાથ હૃદય દેખું રે, મહા રૂદ્રમાળા ધરે ઉરે,
આધાર ત્ર્યંબક રે—જય હર હર મહાદેવ ! ૩

મહાદેવ મેરા પ્રાણુ રે, સિદ્ધનાથ સિદ્ધિ દીયો રે
શંકર સિદ્ધનાથ સિદ્ધિ દીયો રે, કામનાથ કામના પૂરો રે
વિશ્વનાથ વિશ્વવ્યાપિ રે, જય હર હર મહાદેવ ! ૪

રામનાથ મુને રે વહાલા, હા હા નાગનાથ મકકે બેઠા રે,
શંકરનાથ મકકે બેઠા રે, ભીમાશંકર સુરત લેવા,
દ્વાદશ જ્યોતીર્લિંગ રે ! જય હર હર મહાદેવ ! ૫

આરતી બનાવ નામકી શ્રુતિ સ્મૃતિ વ્યાપી ધરૂ રે,
પ્રેમ મસ્તક આરતી ઉતારૂ રે, શંકર પ્રેમ મસ્તક આરતી ઉતારૂં રે,
નામધારી ચિદાનંદ રે ! જય હર હર મહાદેવ ! ૬

તાપી તટ બેઠા રે, હા હા અશ્વિનીકુમાર દાતા,
જલભર આવુ મેરે દાતા ! બચાવ મુને માતા !
જય હર હર મહાદેવ ! ૭

દેવોનકા વૈદ દાતા નાડી જુઓ મોરી રે દાતા
શંકર નાડી જુઓ મોરી રે દાતા,
કોણ કોણ રોગ મોહે દાતા, ખેચી કાઢો દુખ દાતા !
જય હર હર મહાદેવ ! ૮

હારે નાડી તોડે રે દાતા જન્મ મૃત્યુ રોગને હરતા,
શંકર જન્મ મૃત્યુ રોગને હરતા ખા જાઉં ભગ હો
જાઉં રંગ દાતા.
હર હર વૈદ દાતા ! જય હર હર મહાદેવ ! ૯

લોભ મોહ નડે રે દાતા, કામ ક્રોધે ઘેર્યો રે દાતા,
પ્યાલા પાઉં વજ્ર અમૃત દાતા, માટે ચર્મ ચક્ષુ દાતા
જય હર હર મહાદેવ ! ૧૦

દેવોનકા વૈદ દાતા, બડા વૈદ ઇશ્મી રે દાતા
શંકર બડા વૈદ ઇશ્મીરે દાતા, જલ્દી જાઓ વૈદ પાસે દાતા,
છોડી ધનસુખ દાતા—જય હર હર મહાદેવ ! ૧૧

તાપી તટ કોરવે હાં હા, અશ્વિનીકુમાર દાતા,
શંકર અશ્વિનીકુમાર દાતા, આગતી તેરી નહી તેરી જોડું
ગાવે ચિદાનંદ દાતા જય હર હર મહાદેવ ! ૧૨

૪

અડસઠ તીરથનુ વર્ણન

પ્રથમ મૂલ મ ડાણુ ચાતુરા સુન લેના ઉનકી રચના,
ઉપર દેરા બાકી સબકા ભોંવરેમે ઉનકા રહેના,
દરશન કરને દુનિયારે આતી પેહેરી ઉતરકર વહા જાના
લીયે ગિરિજા સ ગ મહાદેવ ભોવરેકી છબી અતિ કહેના '

વહા ખડે ચોપદાર છડી લીયે અગવાની
વા એઠે બ્રાહ્મણુ પઢે વેદકી વાણી,
વા બડે બડે શાસ્ત્રકી કરે બખાની—

એક સોમવારકા મેલા રે ઉનકા સોલાસો શિનગાર ધરે
સોમનાથ મહારાજ સદા શિવ સબકે ઉંપર કૃપા કરે,
સોરઠમેં એક શહેર પટ્ટણુ, રત્નાગર કે કિનારે,
સોમનાથ મહારાજ ૧

મહાદેવકી અજબ લીલા દેખો ઉનકી રૂશનાઇ,
બની મેડીયા ઔર બંગલે કારિગીરકી ચતુરાઇ,
લગા ચોક ગુલજાર બીચમે ધર્મશાલા વાકી છાઇ,
ભૂખે ભોજન પાસે પાણી સદાવ્રત હે સવાઇ '

વા ધનનન ધનનન ઘોર ઘ ટા બજતે,
વા ઉંચી નોબતકે અવાજ ચોઘેડ ઝડતે,
બીચમેં પહેરીકે બાજે પ્યારે બજતે,

વા દુનિયારે સારી હર હર કરતી ઋષિ મુની સમ ધ્યાન ધરે '
સોમનાથ મહારાજ સદાશિવ સબકે ઉપર કૃપા કરે ' ૨

પ્રભાસ પંચકી જગ્યાર દેખો કુંડપર ડેરા કહેના,
ઋષિમુની ઓર જપે તપેશ્રી નેમ ધર્મ સબ વહા કરના,
સૂર્યકુંડ ગુલજાર ભરે હે સ્નાન કરને વહા જાના,
સૂર્યદેવકે દરશન કર લો પાપ જનોકા કટ જાના,
વહા ગુફાકે અંદર હિંગલાજ હૈ માતા
વહા મહાકાલી વર દેતી સબકુ દાતા,
વહા સન્મુખ ઉનકે રહે નાગ દેવતા—
હે રુદ્રેશ્વરકે દર્શન કર લો રૂદ્રકુંડ આનંદ ભરે,
સોમનાથ મહારાજ સદાશિવ સબકે ઉપર કૃપા કરે ! ૩

વ્હાંસે ચલજલ પ્રભાસ આએ વિષ્ણુકુંડમે સ્નાન કિયા,
જપે તપેશ્વરકા દર્શન કરલો ગૌરીકુંડકા ધ્યાન કિયા,
વહા ગુફાકી અંદર મહાદેવ હે ગંગેશ્વર ગૌરીમાયા,
ગૌરીકુંડ આનંદ ભરે હૈ ઉપર પિપલકી છાયા !
વહા વેણુશ્વર મહારાજ ભક્ત રખવાલે,
વહા રખી લાજ રાણીકી અસુર મુખ કાલે,
વહા અસુરન ઉપર છુટ ભમરા મતવાલે,
વહા બડે ભાગ્ય દેખો જીનકે શ્રી વેણુશ્વરકે દરશન કરે,
સોમનાથ મહાગાજ મહાશિવ સબકે ઉપર કૃપા કરે ! ૪

રામનાથકી શોભા રે દેખો, બારે ઉપર બિરાજતે,
ભીમનાથ ભંડારી શંકર રિદ્ધિ સિદ્ધિ સબકુ દેતે,
પૃથુરાજકે સમે પિપલે દેવોત્સર્ગ ઉનકુ કહેતે,
ઋષિ મુનિ ઔર જપે તપેશ્વરી હોમયજ્ઞ આહ્વાન કરતે !

વહાં ત્રિવેણી ગંગાકી છબ હે ન્યારી,
વહાં દૂર દેશસે મિલ આતે નરનારી,
વહાં દાન પુન સબ કરતી દુનિયા સારી,
ઓ હનુમાનકા દરસન કર લો. ખાઈ કે દરમ્યાન ખડે,
સોમનાથ મહારાજ સદાશિવ સબકે ઉપર કૃપા કરે ! ૫

જોગેશ્વરી વાઘેશ્વરી માઇ રત્નાગરકે કિનારે,
કમાન ઉપર બના બંગલા બ્રહ્મકુંડકે ઉપરે,
કનકાઈ દેવી આપ બિરાજે અજબ બની હે ગુલજારે,
પોન કોસ પર બના જો મંદિર ઇસાન ખુનેકી અંદરે '
વહાં પાંડવ કુવે તીર્થકી મહિમા ભારી,
વહાં બ્રહ્મા સાવિત્રીકી એક ટેકરી,
વહાં દુનિયારે નિકસે સ્વર્ગ દુઆરી,
વહાં જો કોઈ નિકસે સ્વર્ગ દુઆરી ચૌર્યાશીકે નહિ ફેરે,

સોમનાથ મહારાજ સદાશિવ સબકે ઉપર કૃપા કરે ! ૬
પશ્ચિમ દિશા વેરાવલ બંદર ખુશ રંકા બસ્તા શહરે,
તબે વહે રત્નાગર સાગર નાકે પાર દેતા લહેરે,
દેશ દેશકે જહાજ આતે ખુલી ચાવડી ગુલજારે,
લગા ચોક બાજાર શહેરમે લાખો કે વા વેપારી '
વહાં પશ્ચિમ નાકે જાળેશ્વર નિરધારી,
વહાં ઇશાન કુંડમે રુદ્ર ભાલકેશ્વર ઓ,
માણ ગંગાકે ઉપર દેખો શશી ભુપણ કે દેવલ ખડે

૧૨૨૮૦-

સોમનાથ મહારાજ સદાશિવ સબકે ઉપર કૃપા કરે ! ૭

પૂર્વ દિશાપર ગોરખ મઢી ગોરખનાથકા વહા રહેના,
ગુફાકી અંદર તપ તપેશ્વરી દરશન કરને વહા જાના,
માધવ પ્રાચી કુંડ ભરે હે પીપલકુ વહા જલ દેના
માધવજી વહા ખડે જલમે શંકરકા દરશન કરના !
વહા ચોતરફ જાડીકા હે મંડાણા,
વહા મહારાજ ગીર ઉત્સાદ આપ નિરવાના
વહા ગંગાપુરીકે ખ્યાલ હરખ પરવાના
જેણે શિવશંકરકી મહેર જીનુપર બરશીસા ચિંતા વધરે,
સોમનાથ મહારાજ સદાશિવ સબકે ઉપર કૃપા કરે
સોરઠમે એક શહેર પટ્ટન રત્નાગર કે કિનારે,
સોમનાથ મહારાજ સદાશિવ સબકે ઉપર કૃપા કરે ! ૮

૫

શિવ-સ્તુતિ

સેવક સુરજાકે નાથ હાજર સબ જાકે,—ટેક—

શિવશંકર મહાદેવ દેવ શંકર મહાદેવ, દેવ ભસ્મ અંગ,
શેષગંગ, વાહનબલ અતિ પ્રચંડ, ગૌરી અર્ધાંગ સંગ—
રંગ ચંગ વાકે।—શિવશંકર—૧

ઓઢત તન જર્દશાલ, લિપટ લિપટ જાત વ્યાલ,
રૂંઢમાલ ચંદ્રભાલ, દગ વિશાલ વાકે।—શિવશંકર—૨

પાવત નહિ પાર શેષ, ગાવત સુરનર મુનેશ,
નાચત જયજય ગણેશ, પ્રહ્લાનંદ નાચે।—શિવશંકર—૩

કહે તાનસેન રૂપ નિરખત અતિ શંકરકુ,
કોટીરૂપ વાર ડારૂ, ચરણુ ઉપર શિરકે।—શિવશંકર—૪

૬

મનોપદેશ

હો ચિત મારા ! ઉમાંપતિ આરાધન કર તુ સારૂ
મનસુખદાતા સાચુ બોલકે અતે કોઇ નહિ તારૂ !
અમે ભાવેથી ભજશુ ભોળાને, કોઇ નાવે શિવજીને તોલે,
હ નમી નમીને જગ બોલે—હો ચિત મારા—૧

શિવ જોગીરે ભોગી જતપતિ અધાગે ઉમયા માત નતિ,
શિવ ચૌદે ભુવનનો એક પતિ—હો ચિત મોરા—૨

કૈલાસ થકીરે આવ્યા કાશી, જેણે પાવન કીધા પુરવાસી,
શિવ અકળ સ્વરૂપી અવિનાશી—હો ચિત મોરા—૩

શિવ સદા મગનમારે ખેલી અતકાળે શિવ સાચો બેલી,
શિવનુ ધ્યાન ધરો ચિંતા મેલી—હો ચિત મોરા—૪

શિવ અક્ષર સાભળે જે કરણે, શિવ નામ સ્વરૂપી ભવ તરણે,
કહે પ્રતિમ ચાલો શિવ ચરણે—હો ચિત મોરા—૫

૭

સોમનાથનું સંસ્કૃત સ્તોત્ર

શિવ દયાન કૃપયા વિશાલ, પૂર્ણાવતારં જગદેવ નાથ,
વેદાત્પર વેદમપ્રય સ્વરૂપ, શ્રી સોમનાથ શરણું પ્રપદ્યે–૧

વેદાવતાર નિજ વેદ રૂપં જ્ઞાન સ્વરૂપ ગુરૂ જ્યોતિ રૂપ,
સુવામ ભાગે ગિરિજા સમેત, શ્રી સોમનાથ શરણું પ્રપદ્યે–૨

વેદાંત વાકયૈ મુનિભિરગમ્ય મેતાદશ શંભુમહ ભજેહ,
સૌરાષ્ટ્ર દેશે ગુર્જરાજ રાજ, શ્રી સોમનાથ શરણું પ્રપદ્યે–૩

શ્રીયંત્ર રાજ ગુરુમંત્ર રાજ, મૃગાંક સૂર્યાગ્નિ સુલોચનાત,
બ્રહ્માદિભિ સેવિત પાદ પદ્મ શ્રી સોમનાથ શરણું પ્રપદ્યે–૪

કર્પૂરગૌર વૃષભધ્વજ ચ, પ્રભામનાથ ગુરુદેવ દેવ
ઇંદ્રાદિભિ સેવિત પાદ પદ્મ, શ્રી સોમનાથ શરણં પ્રપદ્યે–૫

ક્ષેત્રે પ્રભાસ સોમનાથ, ગંગાધર ભૂતિધર મહેશ,
સોમેશ્વર પન્નગ ભૂષણ ચ, શ્રી સોમનાથ શરણું પ્રપદ્યે–૬

દેવાધિદેવ શિવશુલ પાણી વિશ્વાત્મક કારણ દિવ્ય લિંગ,
ષટ્શાસ્ત્ર વાકયૈ શ્રુતીભિરગમ્ય, શ્રી સોમનાથ શરણં પ્રપદ્યે–૭

કાત્યાયની કાંત મનોરમ ચ કંઠે સુગરલાંકિત ચંદ્રચૂડ,
આનંદમૂર્તિં કરૂણા કરસ્થૈ, શ્રી સોમનાથ શરણું પ્રપદ્યે–૮

રૂદ્રેશ્વર શંકર સિદ્ધનાથ, મહેશ્વર શંકર કામનાથ,
દશાશ્વ મેધેશ્વર ભીમનાથં, શ્રી સોમનાથ શરણું પ્રપદ્યે–૯

ગુરૂ સ્વરૂપેણ કૃત ચ સ્તોત્ર, સર્વાર્થદ, મુક્તિપદ દ્વિજાના,
વિદ્યાપદ પૌત્રપદ સુમેશ, શ્રી સોમનાથ શરણું પ્રપદ્યે–૧૦

૮
જ્યોતિર્લિંગ

સોરાષ્ટ્રે સોમનાથ ચ, શ્રી શૈલે મલ્લિકાર્જુન,
ઉજ્જયિન્યા મહાકાલ, ૐ કારે અમરેશ્વર—૧

પર્લ્યા વૈદ્યનાથ ચ, ડાકિન્યા ભીમશંકર,
સેતુબંધે ચ રામેશ, નાગેશ દારૂકાવને—૨

વારાણસ્યા વિશ્વનાથ, ત્ર્યંબક ગૌમતિ તટે
હિમાલયે ચ કેદાર, ઘૃષ્ણેશ તુ શિવાલયે—૩

એતાનિ જ્યોતિર્લિંગાનિ સાયં પ્રાત પઠેન્નર
સપ્ત જન્મ કૃત પાપ સ્મરણેન વિનશ્યતિ ।—૪

છપાય છે !   નામો નોંધાવો !

મહા ગુજરાતના રાષ્ટ્રકવિ

શ્રીયુત અરદેશર ફરામજી ખબરદારની

રસભરી પ્રસ્તાવના સાથે

થોડા જ સમયમા બહાર પડશે

વિહારિણી

એ

ગુજરાતના જાણીતા કવિ

શ્રીયુત જનાર્દન ન્હાનાભાઇ પ્રભાસ્કરનાં

મનોહર ગીતો–કાવ્યોનો સગ્રહ છે !

અગાઉથી નામો નોધાવનારને ૦–૧૨–૦

પાછળથી ૧—૦–૦

લખો —

જનાર્દન પ્રભાસ્કરને

મુ ઉંડાચ

બીલીમોરા થઇને,